

Innst. 326 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:47 S (2012–2013)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om at løpende alderspensjoner reguleres i takt med lønnsutviklingen

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tilbakeføre det årlige trygdeoppgjøret til behandling i Stortinget slik det var før 2011.

II

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å fjerne underreguleringen på 0,75 pst. av løpende pensjoner.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

2. Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 4. april 2013 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådens svarbrev av 17. april 2013 følger vedlagt.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Kristelig Folkeparti, Laila Dåvøy, viser til Representantforslag 47 S (2012–2013) fra Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om at løpende alderspensjoner reguleres i takt med lønnsutviklingen.

Komiteen viser til vedtak i Stortinget av 26. mai 2005 (Pensjonsforliket 2005) og 23. april 2007 (Pensjonsforliket 2007). Begge forlikene hadde et bredt flertall i Stortinget. I 2005 besto flertallet av Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, og i 2007 besto flertallet av Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Komiteen viser for øvrig til at Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) er basert på disse forlikene, etter omfattende høringsrunde gjennomført i 2008.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til at begrunnelsen for behovet for endringer i pensjonssystemet er omfattende beskrevet i grunnlagsmaterialet til de to pensjonsforlikene og i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

Flertallet viser til at pensjonsreformen er en omfattende reform som har til formål å sikre et pen-

sjonssystem som er bærekraftig over tid både for samfunnet som helhet og den enkelte. Pensjonsutbetalinger skal være forutsigbare og rettferdige.

Flertallet viser til at det i representantforslaget er foreslått å tilbakeføre det årlige trygdeoppgjøret til behandling i Stortinget, samt fjerne vedtak om å regulere pensjon under utbetaling med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, ved at pensjonen reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 pst.

Flertallet viser videre til at begrunnelsen for behovet for endringer i pensjonssystemet er omfattende beskrevet i grunnlagsmaterialet til de to pensjonsforlikene og i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), og vil derfor henviser til Stortingets behandling av de nevnte sakene, samt statsrådets svarbrev av 17. april 2013 til komiteen, som er vedlagt innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er klar over at det er et bredt flertall i Stortinget, alle partier bortsett fra Fremskrittspartiet, som har vedtatt pensjonsreformen med de sparetiltak som den omfatter. Disse medlemmer mener, i likhet med komiteens flertall, at «pensjonsutbetalinger skal være forutsigbare og rettferdige». I motsetning til flertallet anser disse medlemmer at pensjonsreformen har bidratt til at de fleste pensjonister, særlig de som er født før 1963, har fått en lite forutsigbar fremtid som pensjonister. De som er født i 1963, og som vil få hele sin pensjon beregnet etter ny folketrygd, fylte 48 år da reformen ble innført og hadde etter all sannsynlighet allerede vært i arbeid og betalt trygdepremie i 20–25 år. For dem kan reformen ikke gi forutsigbarhet slik disse medlemmer ser det.

For de fleste av dem som blir pensjonister i årene som kommer, er en underregulering av løpende pensjoner etter disse medlemmers mening en svært ubehagelig «overraskelse» etter å ha blitt forespeilet at løpende pensjoner skal reguleres «minst på linje med» utviklingen for lønnsinntakere slik Stortingets flertall, bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vedtok den 28. mai 2003 i Stortinget. Vedtaket lød som følger, sitat:

«Retningslinjene for trygdeoppgjøret endres slik at de lyder:

Etter drøftingar på førehand med organisasjonar for pensjonistane gjer Regjeringa framlegg for Stortinget om regulering av grunnbeløpet i folketrygda.

Reguleringa av grunnbeløpet skjer normalt 1. mai kvart år.

Siktemålet for reguleringa skal vere å gi pensjonistar med folketrygdpensjon ei inntektsutvikling minst på linje med utviklinga for yrkesaktive, korrigert for særlege tilhøve, og i tråd med dei prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegget elles. Til grunn for regu-

leringa skal liggje venta inntektsutvikling for lønns-takarar i alt i reguleringsåret etter justering av grunnbeløpet for avvik mellom venta og reell lønnsauke siste år.»

Disse medlemmer går ut fra at det er sparetiltak som ligger til grunn for at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ikke lenger mener pensjonistene skal ha samme lønnsutvikling som yrkesaktive.

Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev til komiteen av 17. april 2013 der det står følgende, sitat:

«Jeg mener reglene for regulering av pensjon er en god avveining av ulike hensyn, og de vil normalt sikre pensjonistene økt kjøpekraft hvert år.»

Disse medlemmer vil påpeke at selv om pensjonistene får økt kjøpekraft, vil økningen bli stadig mindre i forhold til lønnsinntakene, noe som vil føre til en stadig lavere verdi av pensjonene og større avstand mellom utviklingen for yrkesaktive og pensjonister. «Men å få litt mindre mer er ikke kutt, det er å få litt mindre mer,» slik statsminister Jens Stoltenberg uttalte det i Stortinget 16. januar 2013. Disse medlemmer vil også understreke at underreguleringen, på grunn av beregningsmåten, årlig blir høyere enn 0,75 pst.

I UNIO's notatserie nr. 3/2011 skriver sjeføkonom Erik Orskaug følgende, sitat:

«De gyllne åra fra 2003 til 2010 var unntaket da løpende pensjoner ble regulert med lønnsveksten (nesten). Med pensjonsreformen skal løpende pensjoner reguleres lavere enn lønnsveksten. Fra 1. mai 2011 er dette regulert i lov og forskrift. I praksis er vi tilbake til reguleringsregimet som gjaldt fra 1967 til 2002 da grunnbeløpet alltid ble underregulert. Trygdeoppgjøret er heretter redusert til en vennskapelig formalitet mellom organisasjonene og regjeringen. På et tidspunkt så det ut til at 'særlige forhold' skapte spenning i drøftingene, men det hele endte i den store enigheten.»

I et brev til partiene i Stortinget i september 2011 skrev lederen i LOP (Landslaget for offentlige pensjonister), Kjell Helland, følgende, sitat:

«Landslaget for offentlige pensjonister ser ingen grunn til at ikke pensjonistene skal ha samme levevilkårutvikling som de yrkesaktive. Stortinget har vedtatt underregulering av løpende pensjoner fra folketrygden og offentlige tjenestepensjoner mens private tjenestepensjoner er unntatt slik underregulering. Underreguleringen forringer pensjonistenes levestandard fordi effekten akkumuleres år for år. Eksempelvis vil en pensjonist forutsatt en lønnsvekst for alle yrkesgrupper på 3,5% og en prisvekst på 2% hvert år, ha et akkumulert tap etter 17 år på mer enn den årlige pensjonen. I løpet av gjennomsnittlige leveår etter pensjoneringen taper altså pensjonisten ett års pensjon. På en slik bakgrunn vil Landslaget for

offentlige pensjonister be Stortinget om å oppheve den vedtatte underreguleringen av pensjoner under utbetaling, slik at pensjonsreguleringen følger den gjennomsnittelige lønnsutviklingen uten fradrag av 0,75 prosentpoeng.»

Disse medlemmer viser også til følgende sitat som ble lagt ut på Ensliges Landsforbunds hjemmesider etter en høring i Stortingets finanskomité i oktober 2012:

«LRE la i sin presentasjon vekt på pensjon og skatt på pensjonsinntekter, og med det mener de på mikronivå for den enkelte pensjonist. LRE er startet for å kjempe for rettferdig behandling av norske alderspensjonister. Underregulering av pensjoner med 0.75 % er ikke rettferdig og kreves endret.»

I Pensjonistforbundets eldrepolitiske handlingsprogram for perioden 2012–2015 står følgende, sitat:

«Pensjonistforbundet vil i landsmøteperioden jobbe for at også løpende pensjoner skal reguleres i samsvar med lønnsveksten. Pensjonister må også få ta del i velstandsutviklingen på linje med yrkesaktive».

Disse medlemmer mener at underreguleringen med mer enn 0,75 pst. hvert år av løpende pensjoner er urettferdig overfor landets pensjonister, at det for mange pensjonister representerer et løftebrudd fra landets myndigheter og at det sammen med økt skatt for mange pensjonister samt økt trygdeavgift og bortfall av skattefradrag betyr en betydelig forringelse av norske pensjonisters levekår på lengre sikt.

En tilbakeføring av ansvaret for trygdeoppgjøret/den årlige justering av grunnbeløpet og løpende pensjoner til Stortinget ville etter disse medlemmers mening gi bedre muligheter for en demokratisk behandling av pensjonene og deres utvikling i forhold til utviklingen i samfunnet for øvrig.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tilbakeføre det årlige trygdeoppgjøret til behandling i Stortinget slik det var før 2011.

II

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å fjerne underreguleringen på 0,75 pst. av løpende pensjoner.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tilbakeføre det årlige trygdeoppgjøret til behandling i Stortinget slik det var før 2011.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å fjerne underreguleringen på 0,75 pst. av løpende pensjoner.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:47 S (2012–2013) – representantforslag fra Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om at løpende alderspensjoner reguleres i takt med lønnsutviklingen – bifalles ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 21. mai 2013

Robert Eriksson

leder

Laila Dåvøy

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 17. april 2013

Representantforslag 47 S (2012 – 2013) om at løpende alderspensjoner reguleres i takt med lønnsutviklingen

Jeg viser til brev fra Arbeids- og sosialkomiteen av 4. april 2013 der komiteen ber om min vurdering av følgende representantforslag fra Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reinertsen (Dokument 8:47 S (2012–2013)):

- I Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tilbakeføre det årlige trygdeoppgjøret til behandling i Stortinget slik det var før 2011.*
- II Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å fjerne underreguleringen på 0,75 pst. av løpende pensjoner.*

Pensjonsreformen er en svært omfattende reform som har vært utredet over lang tid og som har blitt behandlet i Stortinget ved flere anledninger. Detaljene i regelverket om ny alderspensjon i folketrygden ble foreslått i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) og vedtatt av Stortinget i 2009.

Reformen er et kompromiss mellom ulike hensyn, bl.a. at pensjonssystemet skal være bærekraftig over tid og at pensjonistene skal ha en rimelig god inntektsutvikling. Pensjonskommisjonen foreslo i sin tid å regulere alderspensjoner under utbetaling noe lavere enn lønnsveksten. Samtidig var det et mål at pensjonistene også med den nye reguleringen normalt skulle få vekst i kjøpekraften.

Nye regler for regulering av alderspensjon under utbetaling har senere fått tilslutning av et bredt flertall på Stortinget, og er del av et samlet opplegg for å sikre et mer bærekraftig pensjonssystem.

Lønnsveksten som reguleringen av pensjonene sammenliknes med er et gjennomsnitt for lønnstakere i alt. Mange lønnstakere vil ha en svakere vekst enn dette, og for eksempel har eldre arbeidstakere i

gjennomsnitt en svakere lønnsvekst enn yngre arbeidstakere.

Selv med den nye reguleringen blir folketrygdens pensjoner ofte regulert bedre enn private pensjoner. Reguleringen er også ofte bedre enn i andre land der pensjoner under utbetaling kan reguleres i samsvar med prisveksten.

De ulike delene av det nye pensjonssystemet henger sammen, og i beregningen av hvor mye pensjon en skal få ved overgang til pensjon tas det hensyn til reguleringen av pensjonsutbetalingene. Innenfor en gitt økonomisk ramme innebærer en sterkere regulering av pensjoner under utbetaling et lavere startnivå på pensjonene ved overgang til pensjon. Mange pensjonister kan ha best helse de første årene som pensjonister, og dermed heller ønske et høyere startnivå og noe svakere regulering av pensjonene under utbetaling enn det som følger av lønnsregulering.

De nye reglene for regulering av pensjon er tatt inn i loven. Det er dermed faste regler for regulering av pensjon, noe som gir økt forutsigbarhet både for pensjonistene om inntektsutviklingen, og for myndighetene når det gjelder offentlige utgifter og bærekraften i pensjonssystemet. Stortinget har fortsatt det overordnede ansvaret for folketrygdens regelverk gjennom å vedta lovene som også bestemmer reguleringen. I og med at klare rammer for den årlige reguleringen er lovfestet er det imidlertid ikke lenger behov for årlige stortingsvedtak om reguleringen.

Det gjennomføres fortsatt møter med pensjonistenes og arbeidstakernes organisasjoner i forkant av reguleringen. På disse møtene gjennomgås bl.a. tallgrunnlaget for reguleringen.

Jeg mener reglene for regulering av pensjon er en god avveining av ulike hensyn, og de vil normalt sikre pensjonistene økt kjøpekraft hvert år. Reglene gir forutsigbarhet om den årlige reguleringen, og det er ikke lenger behov for stortingsvedtak om regulering.